

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Albert Gábor - ch. T.

Cím:

Magyar Nemzet
1959. II. 15.

784.751

"1959"

VITA A „PESTI NÉPDAL”-RÓL

Személy

Helyszám

(Köt. v. füz.) (Oldal)

(Idő)

(Hely)

Február 6-i számunkban néhány megjegyzést írtunk a »pesti népdal« — a »sláger«-ré lett táncdal-szöveg — problémáiról. A kérdés továbbfejlesztése érdekében közöljük a magyar táncdal néhány ismert szakemberének hozzászólását.

Romhányi József, az Országos Rendező Iroda művészeti vezetője, számos táncdal- és sanzonszöveg szerzője, a következőket mondta:

— Valóban sok tennivaló van azért, hogy a magyar táncdalszövegek közelebb kerüljenek a közízléshez és a közgondolkodáshoz. Erre annál is inkább remény van, mert sok igen tehetséges táncdal-szövegírónk van. A feladat az, hogy melódikus, ritmikus eltorzulásoktól mentes muzsikára olyan szövegeket írjunk, amelyek normális idegzetű emberekről és emberekhez szólnak, olyan szövegeket, amelyek mentesek a cinizmustól, a pesszimizmustól, az ellenséges ideológiájú nézetektől.

Milyen a pesti „Banán”?

— Anélkül, hogy az úgynevezett nyugati tánczenét adminisztratív eszközökkel ki akarnánk szorítani, úgy vélem, a mostaninál nagyobb világnézeti szűrésre volna szükség. A nyugati táncdalok fordításai — tisztelet a kivételeknek — nemhogy közelebb hoznák jogos követelményeinkhez ezeket a dalokat, hanem éppen fordítva. Hogy csak egy példát mondjak: itt van a híres »Banán-dal«, amely Belafonte, a világhírű néger énekes ajkán és az őt kísérő zenekar hangszerelésében nyugodtan folklórnak is nevezhető — jól tükrözi azt a légkört, amelyben megszületett. A magyar »fordítás« egy banánárus dalává »pestiesíti«, torzítja a »Banán dal«-t, és ez a tolmácsolás visszahat a zenekarokra is. Pedig számos kitűnő jazz-zenekarunk van, amely hitelesen tudná visszaadni az észak- és latin-amerikai néger táncdalok valódi szellemét.

— Az Országos Rendező Iroda — a Magyar Rádióval, a Hanglemezgyárral és a Zeneműkiadóval karöltve — meghívásos pályázatot hirdetett ízléses, színvonalas, mai, korszerű mondanivalót, pesti és magyar sajátosságokat kifejező táncdalokra és sanzonokra. Biztos vagyok benne, hogy ez a pályázat — amelyre különben olyan kitűnő fiatal költőket is meghívtunk, mint Győre Imre és Hárs György, sikerrel fog járni.

Bágya András, a Rádió könnyűzenei osztályának egyik vezetője, számos népszerű »sláger« zeneszerzője és hangszerelője a következőket mondta:

— Nehéz lenne megfogalmazni, különösen zenei szaknyelven, hogy mi az a korszerű »sajátosság«, amit táncdalaink zenéjétől és szövegétől is joggal elvárunk, de a laikus ember is tévedhetetlenül érzi, hogy az a dal, az a dalszöveg, amelyben benne lüktet a mi életünk, a mi örömeink, a mi vágyaink foglalta. Nagyon tisztelem például Mulligan művészetét —

de ennek nincs atmoszférája nálunk, és hazánkban csak az a táncdal számíthat valóban tartós népszerűsége, amely a mi atmoszféránkból fakad.

A vendéglátóipar táncdalai

A Magyar Rádió — ha erősen determinálja is az a tény, hogy heti ezer perc táncdalt sugároz, ami 340—350 táncdalt jelent — egyre jobban igyekszik azon, hogy elavult vagy ízlésromboló szöveg ne kerüljön műsorába. Ugy vélem azonban, helyes volna egy alapos értékelést csinálni a vendéglátóipar műsoraival kapcsolatban. A vendéglátóiparban szereplő énekesek egy része olyan táncdalokat énekel, amelyeket filmen vagy zenés vígjátékban a negatív, torz helyzet kifejezésére alkalmaztak.

Szenes Ivánnak, több mint háromszáz táncdalszöveg szerzőjének adjuk át a szót.

— A Magyar Nemzet cikkében a »pillanat művészetének, a táncdal-szövegnek féltését érzem, és bár nem túl szerencsés jelzőkkel illette egyik — úgy vélem — jól sikerült táncdalomat (»Hosszú az a nap...«) — a cikk

szándékával egyet tudok érteni.

Táncdalt írni művészet...

Talán nem túlságos leegyszerűsítése a kérdésnek, ha azt mondom, hogy a táncdalszövegben a kor szükségleteinek, érzelmeinek kifejezése elválaszthatatlan a színvonalától. Régi dalok?... Igen, sokan talán csak elmúlt ifjúságukat szeretik bennük. Mai dalok?... Vajon nincs-e köztük is sok olyan, amelyekre a jövőben úgy fognak visszaemlékezni, mint a mai ember némelyik régi dalra...? Ha jól figyelünk a rendezvényekre, műsoros estekre, operettekre, ahol az elavult, régi és az új törekvéseket mutató táncdalokat együtt éneklük, észrevehetjük, hogy az újnak, a jobbnak, a korszerűbbnek, a mi céljainkat és világnézetünket kifejező táncdaloknak (mert vannak ilyenek) nagyobb a sikerük.

A mai emberben is van érzelmesség, ám ez párosul a korunkra egyre inkább jellemző tudatos vonásokkal, az új arcú ember céljaival. Ezeknek kell érvényesülnie a táncdalokban is. Nem néhány kétes hírű szórakozóhely, hanem a viharos változásokban fejlődő közízlés dönti el, hogy mi a »sláger« és főleg, hogy mi lesz a »sláger«. A magam részéről nagyon bízom a mai közönségben, a mai fiatalokban, mert ha azok, akiknek a rossz inkább tetszik a jónál, a rikító az érdekesnél, hangosabban fejezik is ki tetszésüket; többségben — és ezt tapasztalatból tudom — a színvonal és az ízlés hívei vannak. Még akkor is, ha ők a csendesebbek... Művészet-e a dalszövegírás? Én annak tartom. Sokan mestersegnek. Dehát minden művészetnek megvannak a maga mesteremberei és minden mesterségnek a maga művészei.

Fényes Szabolcs zeneszerző, a Fővárosi Operettszínház igazgatója, a következőket mondotta:

— Érdeklődéssel olvastam a »pesti« népdalról, táncszámokról írt cikket. Mert noha csak a dalszövegekről esett szó — s én is ahhoz igyekeznék szólni —, a zeneszerzőt is egyenlő mértékben érintő problémát vetett fel. Csakhogy a probléma nem olyan egyszerű.

A technika megrövidíti a sláger életét

— Úgy tapasztalom — s ez az alapvető különbség a régi és az új dalok között —, hogy a mai daltermést a tömegek táncolási szenvedélye határozza meg. A mai nyugati táncok ritmusa és dallama viszont nehezen illik a magyar zenei nyelvhez és élőbeszédhez. Nem is szólva a mi életünk másfajta hangulatáról, ízléséről és kedélyvilágáról. A különböző táncritmusok és melódiák tömegében ezért is tűnhetik fel kevésnek a valóban a mai pesti ember szívéhez férkőző dal és szöveg.

— A népszerűség kérdése is sokkal differenciáltabb. Arról van-e csak szó, hogy a régi, ma is szívesen hallott számok azért élik túl korukat, mert hazai tösgyökerességükben klasszikussá nemesedtek? Nemcsak erről van szó. A régi muzsika és dalszöveg konzerválódott, mert lassan terjedt, szinte egyik nemzedéktől a másikig. A mi korunk a technika kora: a zenegépek, a rádió, a magnetofon, a film és a televízió kora. A dalok sokasága rohanva ér el a nagy tömegekhez, egyik világrészből a másikba és rohanva adja át a helyét az újabbaknak. A technika is ellene van annak, hogy a dalok »örökbecsűek« maradjanak.

— De éppen ez a paradox helyzet teszi mégis fő követelménnyé a »Magyar Nemzet« cikkében érintett problémát. Valóban a zeneszerzőn és a szövegírón múlik, hogy minden képességét latbavetve, dalszövegeit a nagy tömegek gondolatvilágából merítse. S a zeneszerzőn és szövegírón múlik, hogy a dal ízléses és igényes legyen.

„Az énekes csak azt énekelheti, ami van”

Vámosi János éneklé a legtöbb táncszámot. Mit mond ő a kérdésről.

— Nagyon helyeslem, hogy a problémát felvetették. A ma-

gam részéről a rádióban, hanglemezen, de műsoros esteiken is csaknem kivétel nélkül magyar számokat énekel, éppúgy, mint feleségem, Záray Márta is. Ha a szövegeket vizsgálom, nem tartom túlzottnak azt a kívánalmat, hogy foglalkozzanak a szövegek prozódiai és tematikai problémáival. Valóban sok a szegényes, és sivár fogalmazású, egyéni szín és íz nélküli szám. S épp a napokban gondoltam arra is, hogy — noha már hónapok óta világvárosi fények gyúltak ki a Nagykörúton —, még máig sem született egyetlen erről éneklő táncdal-szöveg sem...

— S ehhez tartozó kérdés: mit énekel, vagy mit énekeljen az énekes? Elképzelhetetlen, hogy szeretném a giccses, a selejtes, a rossz értelemben vett »flaszterdalokat«. A szép, a szövegében is szép, melódikus, tehát a közkedveltségre joggal igényt tartó számokat kedvelem. Ilyen is van, tán nem is kevés, de sokkal kevesebb, mint kellene.

— Éppen ezért Záray Mártával együtt nemrégiben azzal fordultunk a Művelődésügyi Minisztériumhoz, a Műsorigazgatósághoz és a Rádióhoz is: karolják fel jobban az új, értékes és igényes hazai számok ügyét. Serkentsék, mozgósítsák a zeneszerzőket és szövegírókat, mert az énekes csak azt énekelheti, ami van. Nekünk is érdekünk, hogy minél több, a fejlődő közízlést tükröző táncdal szülessék.

*

A magyar táncdal ismert szakértői elmondották véleményüket. E vélemények természetesen nem meríthették ki e milliókat érintő műfaj sokágú tematikáját és talán az adott kereteken belül sem foglalkoztak eléggé a »pesti népdal« világnézeti kérdéseivel, s azzal, hogyan lehetne — a műfaj keretei között maradva, annak művészi anyanyelvén — a táncdalt is a tömegek nevelésének szolgálatába állítani. Arra kérjük olvasóinkat, hogy szóljanak hozzá az itt felvetett kérdésekhez, s adjanak hangot annak, mi a »csendes emberek« véleménye az ízléses és ízléstelen, az elavult és korszerű, a butító és okosító táncdal-szövegekről és táncdalokról?

A. G. — M. T.